

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Belső farkasútea 78. sz. alatt gr. BÁNYFI-ház emeletében.

Megjelenik a lap hetenként háromszor a m. kedden, csütörtökön és szombaton délen.
 Ara évről évre 3 ft. 6. d. (Hirdetési ár: négyhétben sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár 6. évt. minden hirdetés után 30 kr. költségű). Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
 A közlőnek a cikkek sora után 15 kr. előleges befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Közlöny, június 18.

(D) A szászok szempontja szerint Erdély feladata minél szorosabban csatlakozni Ausztriához, hogy így háttérben mindinkább erősödjék a birodalom, a magyarokra ráfogott separatisták törökvecek ellen. Valódiilag pedig ezen nagy szorgoskodás megérett a szász nemzeti érdek áll, mely kelleti először a germanizmusnak s minden alkalommal eszközül szolgál annak javára, ellenkező népelemek felbuzgatásával gyöngíteni a magyar alkotmányos küzdelmet.

Most a szászok azzal biztatják a románokat, csatlakozzanak minél szorosabban Ausztriához, mert ez gazdagodtatja a hivatalokat, s az országon átvonuló vasutat is az állam garánciája által lehetővé teszi. Nem említi ők, hogy az osztrák örökös tartományokban hány millió értékig vannak már a vasutak biztosítva, melyeknek kezésével a mi adóképeségünk is állítottatott, és hogy a viszonyosság már a multakért megillet minket. Azt sem említi, hogy a magyar királyság gazdag földterületével, nagy értékű koronajavával, dúsz bányászattal, melyből csak a só is milliókat hajt, szintén képes volna autonóm pénzügyvitelével által biztosítani mindazon vasutat s más államügyi intézkedéseket, a melyeket előhaladás érdekét megkívánna. Nem Bach miniszter kezdeményezte a vasutat és a gőzhajózást, nem ő törte meg a Vaskapu szikláit; Széchenyi tudott tenni Magyarországot felvirágzásra akkor is, midőn a királyság csak személyi unióban állott az osztrák tartományokkal; tudott tenni egy két év alatt annyit, a mennyi Erdélyben tizenöt év alatt nem történt.

Igaz különben, hogy Erdély magára mit sem tehet, az országos hatóságra képtelen, s midőn a szász politika eltérni akarja őt a magyar királyság kötelekeitől, e helyett Ausztriát kell oda állítania. Nem mondjuk tehát, hogy a szász szempont nélkülözni a következtetességet a cél és eszköz közvetítésében; de mi, többi nemzetek valjon elárthatók lehetünk-e ezen irány által?

A birodalom közügyeinek tárgyalása végett menjünk be a bővebb birodalmi tanácsba, ez a szász felszó, és azon túl maradjunk függetlenek; az az (a mint az universitás már tett) adoptáljuk időszakonként a szűkebb birodalmi tanács által hozott törvényeket, míg rendre aztán képtelen levén Erdély a mostani igényeknek megfelelő külön országslásra, — végre nemcsak a bővebb, hanem a szűkebb birodalmi tanácsba is eljutand.

Mi soha sem tagadtuk meg a birodalmi közösséget; ez törvényeink megtagadása volna. Mi rendes katonákat adtunk mindig a birodalom védelmére, ezek tartására adóztunk, koronajavaink, sóbányáink, dúsan jövedelmek a királyi kincstárnak, hordoztuk anyagi részvételünkkel a adókkal a közös birodalom oly szükségait, melyek valóban közösök voltak.

Most, midőn Ausztria alkotmányos lett, s az uralkodó teljhatalmát a közös ügyekben is birodalmi népeivel megosztá, elismerjük, hogy a közös ügyek elkülönítésére — a mi fontos kérdés — és az utáni rendszeres kezelésére s ellenőrzésére alkotmányos utón érintkezni kell a császárság képviselőivel; de kell nekünk akkor is, a mi királysági rendszerünkben, az, a mi a császársági rendszer tartományainak a szűkebb birodalmi tanács; kellene nekünk a termékenységre és kivitelre képes törvényhozás, a mely jobb karba hozza törvénykezelésünket, erősebben biztosítja jó közgazgatás által a vagyon s személybiztonságot, a mely közös királyságunk gazdasági physiocrat érdekeinek meglendítésére hitelban-

kok, külföldi, kereskedelmi összeköttetések létesítésére illetékes status-vagyonnal és nemzeti hitellel bírjon, egy szóval a magyar királyság minden tartományainak s népeinek oly közös országgyűlése kellene nekünk, a minőt 1848 megállított, és melynek szükségessége az osztrák kormány maga igazolta az által, midőn az Erdélyhez hasonló kis népességű tartományokat nem látta alkalmasoknak országos ügyvitelre saját tart. gyűléseik által, hanem felállítá a közös törvényhozást a szűkebb birodalmi tanácsban. — Az egész birodalomban egyedül Erdély azon, mely nyílt kis területtel saját konyhájára volna utasítva független állásban míg a két akkori népességű Galiczia is társult egy erősebb törvényhozásba?

Elismerjük, hogy a szász szempont erős germán politikát tűz; erős tanácsa is van, erős hatalom, melyvel szembe mi csak a belső nemzetársaink által is szakítani kezdett jogaink és kötelességeink pergamentjeit, és az uralkodó atyai szívébe vetett bizalmunkat helyezzük.

A szász, mint német, hazájában van Bécsben, és így vonzódása könnyen magyarítható. Ott fényes akadémiák, tanintézetek, kereskedelmi és hajózási társulatok vannak az örökös tartományok német népének és javára felállítva, és pedig mind azon állam költésén, melyet a szász szempont szorosban egyesíteni óhajt. Ott a bürocratikus rendszer meg van alapítva, a tisztviselő fizetése egy hivatalnokra naponta 2 ft. 50 krajczár meg a közös állam adójából, míg Erdélyben s Magyarországon csak 50 krajczár, így jut vissza nekünk a közösített adóból; míg adófizetésünk a „Presse“ elismerése szerint is, sokkal nagyobb és nyomásztóbb, mint az örökös tartományoké, holott azokban sokkal dúsabb piacok vannak, nagyobb a pénzforgalom, s az osztrák két annyi árt kap gabonájáért, marhájáért, mint a székely és román.

Im, a ki tud számítani, csak ebből felveheti, mekkora különbség van a Bach-rendszer elmélete, és az octoberi diploma szelleme közt, mely utóbbit az uralkodó a magyar királyságot s minden tartományait ösi autonóm jogába visszahelyezte.

A jogilag birt. autonomia az, a mire a magyar s a vele tartó nemzetek politikája törekszik. Nem merév jogvita ez; nem Verbozci s a Corpus juris vak tünjenezése.

Azt mondják a szászok, ha egy kis magyar birodalom így fokozza jólétünket, mennyivel inkább fokozza egy nagy osztrák birodalom.

Oh, ezt értjük és érezzük; és éppen azért eszélyes magyar nem kíván elszakadni Ausztriától, és törvényeink szentesítik azon viszonyt, mely vele összeköt. De miért kellene most e törvényeket széttepnünk, melyek, úgy a mi autonómiánkat, mint Ausztria hatalmát századok óta biztosítják?

A szász nemzet a germanizmus elővédje, szíve dobbanása Bécsen át Frankfurtig elhallzik, és ott viszonzásra talál; minél szorosabb lesz a kötelék, mely őt Ausztriához köti, annál boldogabbnak érzi magát, mert maga is kereskedő s műiparos nép. Magyarországgal pedig mindig arra törekedtek, hogy termelő gyarmati állásban maradjon, melynek nyers terményeit a német industria kizsákmányolhassa.

Nem is mondjuk, hogy mi éppen gyári, vagy műiparos állammá vagyunk hivatva, de állítjuk, hogy minket kiválólag a physiocrat rendszer tarthat fenn; ámdé, hogy egy physiocrat helyezett ország, egy mercantil helyezett állam teljes suprematija alá kerüljön, hogy mercantil érdekek parlamenti többsége hata-

rozson, s védyamokkal s nagy százalék nyeménnyekre reánk erőszakolt árucikkkel ölje el szabad cserénket Európával s ezáltal jólétünket, hogy a kereskedelmi társulatok s hajózásiak subventiójára minket adóztasson, míg a physiocrat érdekek minden gyarapítását zsebünkbe kell fedeznünk; egy szóval, ellenkező államgazdasági érdekek alatt álló két külön historiai terület, hogy a germanizmus szász előresimék érdekeért absolute egyesüljön, ennek pártolását a magyar és román elem részéről már az önfenntartás ösztönével fogva kívánni nem lehet. Innen van az, hogy a politikának a magyar királyság fejlettebb népeit megnyerni nem lehetett, s e részben a stepesi német, mint a bánági rác és Horvátország, sőt még a román elem királyhagóni része is kezert fog a magyarral; s habár mindenik egy közös korona alatt örömet védi a birodalom egységét, de oly közösséget, mely őt gyarmati állásra süllyeszte, el nem fogadhat.

Már pedig most, midőn az ingeny nunka elenyészésével a földipari fejlődés is intézvényi és socialis támogatást igényel, Erdély elkülönített országos állásban ily intézvények kivételre képtelen levén, külön állása annyi, mint a legalárendeltetebb gyarmati helyzetbe süllyedése. És e gyarmati helyzet annyit tesz, mint hazánk terén a mercantil irányú népek uralma; a physiocrat helyzetilek, azaz a szászok uralma a magyarok, székelyek és románok felett. Azt jól érti mindenki, a ki az államgazdaszatnak csak a b-ejét ismeri, és így jól felfoghatja azt, hogy midőn mi a szász szemponttal szemben törvényes álláspontunkat védjük, midőn mi a leopoldi oklevélre, 1791-i törvényekre s az 1848-ban kimondott uniora hivatkozunk, nem megrögzött ügyvédi eskü jogvitákat folytatunk, nem is nemzetünk suprematijára törekszünk, hanem azon talizmánt védjük, mely a magyar királyság minden népének egy anyagi vagyonát, mint szellemi és nemzeti kétfelődését egyedül biztosíthatja és gyarapíthatja.

Nem tagadjuk azonban, hogy a szászok álláspontja sok részben erős, a mellett, hogy őket minden közvetlenebb csatlakozás Ausztriával nemcsak mercantil, de bureaucratikus érdekekre nézve is tetemesen gyámolítja; a Bach-féle centralizáló rendezésnek még annak ma is következményei azon létező hivatalokban, melyeknek köre az octoberi diploma után is a birodalom közös ügyéhez számítatik, s ma is nem mint Erdély vagy a magyar királyság, hanem mint a császári állam hivatalai állanak fenn, minők az adó-, pénzügyi és harminczadi hivatalok. E körülményből egy meglepő statistikai számot mutathatunk fel, melyet éppen most kaptunk meg, s mely a szász szempont érdekajlapjainak nyitására vezet. Egész Széchenyvárosában ugyanis van ezer százhuszonnyolcz választó; és ebből nyolczszáz harmincz áll császári állam szolgálatban. Azt sem tagadhatjuk, hogy a szász szempont ezen egyéni érdek mellett külső rokonszenz is gyámolítja. Mi magyarok, a kik higgadtan vizsgálgjuk az európai népek gondolkodásmódját, európai nyomatékosságunkra nézve nem élünk igen nagy illúsióban; nem ringatjuk magunkat nagy államok világtársadalmi súlyunkra nevez; mi fájdalmasan érezzük, hogy csak hét milliónyi nemzet vagyunk, s a mi szabadság- és alárendeltségből kibontakozás-vágyunk nem hat egy Európa közvéleményére, mint azon nagy vívmánya negyven millió németnek, mit e nagy európai népfaj, a Felsége azon nagy elhatározásában nyert, hogy a közvetlen Ausztriának is alkotmányt adott. Tudjuk, hogy a német democratia buzog a birodalmi tanács

eszméje mellett, democrat alapokra fektetvén a császár ezt, nagy sebet ejtett a junkerek befolyása alatt álló porosz politikán; így mi nem kicsinyeljük a szász szempont kiható fontosságát, mely minket románál, horvátal együtt, főként nagy egyetértetlenségünk miatt végre paraliszálhat; azonban Ausztria kormányasa hasard politikát a német democratia tapsaiért sem fog követni; érzik ezt a bécsi inspirált lapok is, s azért is nyilváníták a februári pátenst változás alá hozhatónak.

A trónok ereje a legitimitás, a szászok megfogják végre gondolni, hogy Róma uralmának megzavarodása nem messze esett azon időszaktól, midőn Traján egész Erdélyig kitolta római telepeit. Eltűntek ők e földről, s hatalmuk elveszett. Mint a folyam, ha medréből kiárad s magának új medreket új ágozatokat mos, erejében elgyengül, s patakosa ágazataiban a nap hevéből kiszárad, ez sorsa a túltörő németiségeknek is. Példa reá már is Oroszország, s példa volt a multban Spanyolország, példa csaknem minden nagy nemzet, mely éppen hatalmának túladása miatt indult a felbomlásnak.

A szász szempont ereje azonban áll külön az európai tekintélyes german elem rokon-szenvében, benn pedig a nem magyar nemzetiségeknek részint saját nemzeti utopiáikban, részint a magyar elleni gyűlöletében.

Ez utóbbi által lőn az erdélyi román elem a szász szempont elősegítője, ha bár létezik külön körvonalozható román szempont is; a miről jövő cikkünkben fogunk szólni.

A reformátusok közzsínata

Dézsen, jun 14-én kezdve.

Első nap. Az előleges közlésben érintett módon és időben püspök milgos és főtisztelteti t. Bodóla Sámuel ur vezérlete- és kíséretében az ország minden részéből már megjelent esperesek, főjegyzők, kolozsvári és vidéki papok, egy a főegyházi tanács küldöttei ünnepélyesen bevonultak a templomba. Az utazók a püspök szállásától kezdve, egy a templomkerítése, falát képező zöldségekkel voltak feldisztve. A templomban a szegleteszlopoknál zöldségek, az Urasztalan háromszintű nagy virágkorona, s a szöcskék előtti téren sűrűn állított székeken a legszebb virágokból, a város és környék szép bolygóiól alakult koszorú állottak. A szöcskék gazdag arany-csipkével egy az egész szöcskét befogó mennyiszin bársony-takaró díszlett, erre arany-betűkkel ékesen kivart felirással: Isten dicsőségére készítették a dézsi nők. A templom egészen újból megszelve, a fedélzet, a székek és padlat kijavítva, az orgona új sipokkal ellátva, megjavítva, átalakítva; a templom egész belsője és külsője a dézsi ref. egyház áldozatkésztségét hirdeti, melylyel a közzsínatot kebelébe várta.

Az orgona a nép buzgó éneklése mellett egészen új és gyönyörű hangokban megzendül. Ezt a már említett dézsi férfi- és nőemből, Pécsi Imre városi főhadnagy vezénylete alatt alakult énekkar felséges harmóniája váltja fel, melyből Róth Pálné született. Sós Amália urnó csattogány hangjai szivolyasztóan zengettek ki. E közben püspök Bodóla Sámuel a milga a szöcskébe lépik; a harmónia elhallgat, s buzgó s szívet és lelket megható imával az ünnepélyt megnyitja; hálát emel az ég Urához az anyaszentegyház fenállásáért; erre sikert és üdvöt esd, s a vallás szellemét, a hitet, szeretetet, testvériséget és szabadságot az egész házra és emberiségre kiterjeszteti, Isten országát megalapíttatni kéri; s főleg a különböző hitű és nemzetiségű felekezetek és népek egyetértésért, s ezek által a haza s az emberiség jólétének és boldogságának biztosításáért könyörög. Oh ez ima a fűpásztor ajkairól az egész gyülekezet, mondhatni a haza minden rendű népségének lelkét az égig emelte, s azon hitet kölcsönözte, hogy ezt Isten meghallgatja, s az ellenséges és fel-

resztó lelküket a testvéri szeretet gyűrűjébe összefűzi.

Ima végeztével ismét harmonia, s Szini János kézi esperes 1. Kor. XV. 14. „Ha Krisztus fel nem támadott, hiábanvaló a ti prédikálásunk, de hiábanvaló a ti hitetek is” tartott vallásos beszédet, miről már múlt számban emlékeztünk. Ezután a kolozsvári ifjúság zenekara játszott, minnek vezérelő püspök ő maga ismét a szószékbe lépés s hozzá kezd a zsinatot megnyitó beszédhez, mely valóságos apostoli lélekkel volt tartva, világosító, építő és jobbító, igazán keresztényen szent beszéd. Előre bocsátja, hogy ezelőtt 18 évvel az ugyanitt tartott zsinat megnyitását ezen szent helyről Krisztusnak ezen igéretéről beszélt: Te Péter vagy, és ezen a köszikán építem fel az én anyaszentegyházamat, melyen a pokol kapui diadalmat nem vehetnek; Máte XVI. 18. kérdésbe teszi: hogy valjon ezen hosszú és valóságos évek alatt teljessédté Jézusnak igérete anyaszentegyházunkra nézve. E tekintetben beszédének két részben vizsgálja az anyaszentegyház jelen állását a hit- és cselekedetekben; meghatva érinti a terjedő materializmust, a trónok megrendülését, a népek ellenségeskedését, az elnyomás és felforgatások jelenségeit, a hit, a vallás megcsökkenését, számba nem vételének tulajdonítja; az anyagi érdekek, a hatalomra és gazdagságra való tulságos vágy elnyomja, háttérbe szorítja a Krisztus által tanított eme felebaráti szeretet és egyenlőség tanát. A pokolkapui diadalmat akarunk venni úgy látszik Isten anyaszentegyházán, s hogy ez ne történhessék figyelmeztet az apostol intése szerint, hogy: vizsgáljuk az írásokat és a mi jó azt tartjuk meg. Legyen a szent könyv hitünk és cselekedetünk színműve, reményünk vas-macskája. Továbbá, mint Istennek előtemplomai az élő hitnek és munkás szeretének mellásával fegyverezzük fel magunkat a hamis próféták tanításai ellen.

Végül a felszentelendő papokat 22 számban nevéken felszólítja s megvizsgálóskor felkéri nagy-enyedi főiskolánk e végre kinevezett tanárait Décei Károly és Garda József urakat, kik magok is felszentelendők s Garda ur azzal a procedensek kérdésését meg is kezdi s nehányat felszólítván, az istentisztelet azzal beveződik, egy valóságos lebűvölő harmóniával. A templom az egész országból összesereglett mindkét nemű hallgatókkal annyira telve volt, hogy egy embernyi tűres hely sem vala kivethető.

A Vécér Farkas és Vesselenyi Ferencz ő méltóságaitól adott zsinati fényes ebédről

emlékeztünk. A felköszöntésekre nézve itt megemlíttük, hogy Vécér Farkas püspök ő méltóságait, Gajzágó Salamon Vécér Farkasét s majd Vesselenyi, Bánfi Dániel s gróf Mikó Imre ő méltóságait, mint a reformata egyház és haza támaszáit, Medgyes a katolikus papságot s a különböző felekezetek és nemzetiségek egyetértéséről stb. stb. emeltek poharakat. Pohár ültetett az egyházmegye gondnokaiért s ezek közt mlgoz Pataki Dániel urért, ki az egyház felvirágztatására oly sokat tett és teszen; Péterfi József és Nagy Péterért, mint az anyaszentegyház kiváló szószólóit, Fogarasi Sámuel közfőjegyzőért s több másokért. Bíró Sándor és Pécsi Imre fő-főköszöntők voltak, különösen az ebéd végén.

Délután 5 órakor Elek és György gyula-fejvári jegyző és m-geni pap tartott beszédet. Máte V. 6. „Boldogok, kik éheznek és szomjúboznak az igazságot, mert ők megelégtettének.” Beszédét három részre osztotta: az igazság lelke, hol megtalálható! miképpen elégtettünk meg általa? és mi tulajdon-ságok kívántatnak az igazság kereséséhez? Szépen előadott és nyomosan kidolgozott beszéd az egész gyülekezetet fel-lekesítette. Minden igényt teljesleg kielégített, s mint egyházi szóoklatunk gyönyөгű óhaj-tandó lenne, hogy nyomtatásban is bírassunk. Addig is jövő alkalommal egy-két helyet e lap olvasóival a remek beszédű közeli fogunk, ha tudniillik a lapban helyet nyerhet.

Este a színházban díszelőadás, a kolozsvári főtanoda zenekara közreműködésével, a tiszta jövedelem fele a zenekar volt s 200 forintot jóval felülhaladott, holott sokan a színházba be nem férve visszatértek.

Színház végeztével Vécér Farkas és báró Vesselenyi Ferencz ő méltóságainak fátylaszene, adatott, hol ő méltóságait valóban egéig emelő beszédet tartott Bíró Sándor buzgó hazafiunk és Lapos vidéki nagy föld-birtokos. A szentelést s a gyűlés tárgyait jövő és következő számokban terjedelmesen közölünk.

Külföldi levelezés.

Részletesebb, május 23.

Egy májális, tő és tenger közt Dobruđa-ban. Tehát a régi ártatlan örömei emlékre, én is rendeztem, a hön módon, zöld mulatságot, nagy gyermekek számára. Mi ugyan nem nagyon érdekli a t. közönséget; hanem érdekelheti az, hogy e vidám napon a hajdani Rómával, Róma halott nagyságával társalogtunk. Városunkból kimenve balra marad Anadolú; honnét a folyton bul-

lámhalmos vidéken fensikra értünk, s mondott falutól jobbra, alig óra negyednyi távolságban, a tengerrel bájos tekinteteket váltó halom-hátán, utmelleken kiágaskodó kőbuczkók tinnék elő; mik mellett, mint a vidékszerző találatos s magán maradt török temetők egyike mellett, gyakran figyelmetlenül elhaladtam; nem véve, hogy itt Régész ur kincses tárháza rejlik, árva elhagyottságban, megvetetésben Régész ur, bocsáson meg. Jóvá teszem hibámat. Csakugyan török sírokkal elegyes e határozatlan területű sírkert. A török sírokról tudni kell, hogy azok nem hantoltatnak föl, hanem kőhalom rakatik rájuk; vagy, ha kő nincs elegendő, legalább körül rakatnak. Teljes kőhányban pázsintoztatnak, sőt virágágyak is alakítottak rájuk. Minden halottnak fétetvén módhoz képest, karesu, turbános, márvány, szemere, szikla oszlop, kékmézobeli aranyos fölirattal; a sírra terülő kőablával; vagy beíratlan faragvány, vagy csupa durvány, vagy csak ökögomb; végső esetben egy lándzsa alakú falapotezka; mely utóbbiak természetesen leghamarabb elpusztulnak; míg az előbbiek kor és ember által megkíméltetnek, sőt vallási kegyelettel, századokon át, bántatlan épségben hagyatnak. A római sírok általában nem látott, eredeti alakáról itt inni nem föladom. A mit láttunk, maga elég meglepő volt. Ha e sírokon hant volt is, már lesüllyedt s földszintirányossá vált. De az iteni föld kebel, kőtartalmatlansága irányában bámulandó darab, idegenbeli természetkövek, a vés-művészet jeleivel borzoldva, lievernek szer-tészet. Imitt-amott kő-oszlop talajok; nyilván fölismertető csomkjával a hajdanta fölöttük ágaskodott hengerű oszlopoknak; miknek általános átmérője egy láb s több. Nagy öly-ni hossz négy-szög köveken még öröm ol-vasható, tiszta római szabatu betűkkel, Ovidi-nepos, Agrippa, Crispus, Flavianus, s több más az olvasóvilág előtt ismert neve-kek; melyekkel, mint látszik, összeköttesben lenni, az ódon arisztokrata világ hűsködő volt. De hátra még a java. Százeg számíthatók meg, a kor sulya alatt kissé meggyörnyedt, de azért szilárd mereven, ember magasság fölül álló, karesu fehér márvány oszlopok; melyek-nek úgy látszik, az ágaskodástól különböző rendeltetésük volt. Két ellenes oldalt ereszté-keket befogadható kisebb nagyobb vályuzataik arra mutatnak, hogy többen valának összeköt-tetésben; a paloták kövén még ma is látható kőorompók módjára. Csak hogy emitt ezek foglaltat térségeit kiszámítani nem lehet Van nek még, nyilván az áldozatoknál használt kömedencek töredékei; ereszdombor faragvá-nyu, zizzug-ékt, reczés, virágos kődarabok és csiszolt márvány darabkák. Ime ezekel

itt senki sem törődik! Mi is dalmata, bolgár, oláh, szász kíséremmel, csak megnézegettünk, illetlenül ott hagytuk, s tovább hajlatunk; még néhány percig sápatóznán a mulandóság fölött; miközben élénk tűnt a keresett Ká-nará édes tavának (Süd-gölli: tej forrás) sziget-viránya; hol egyéb feladatunk nem volt, mint: Elvezd a jelent; vigadj, ne sirj! Orlakoztunk Neptunussal, s folytattuk a társalgást Bachussal, meg bárányhussal.

Dr. Öroszhegyi Jósá.

Részletesebb, május 25.

Kényes hurokat kell pengetnem, midőn megint, egy csoport székely földieink kényér nélkül maradásáról kell emlékeznem. Az eset a Duna szabályozó európai bizottmány munkálatainak, Tulesán múlt hóban történt megszűnése. Vannak ez eseménynek nyilvános és titkos — talán még fontosabb — okai. En csak a magunk vesztéségi részét akarom kiemelni. Nem felejtetem miért jutott ki bizonyos F. ur a bizottmány titkársági hivatalából; de hogy éppen ő ugyanakkor a munkálati vállalatok egyike fontosabb ágával megbízott, már akkor feltűnést okozott. Minő embereket használt fel a bizottmány, vagy minők által hagyta magát felhasználtatni; ugy-hiszem, ebben rejlik a bukás bukkenője is. F. ur mindenesetre mauvais sujet-nek bizonyított be magát. Ő szép ígéretekkel kísé-dített Erdélyből egy csapat székely munkást. S miután már utközben kezdte tőlük megvo-nogatni a kellő ellátást, részlik elszállongó-zott; mások részük pedig darab ideig fegy-örizet alatt tartatván, azután esőkként bérét kényszerítve dolgozni a kőbányában. Ezek béré-hová szivárgott? F. ur monopolizált az éle-lemmel. Vett olcsó kenyeret; adta drágán. Vett bort vedt 6 piasteren, adta tizenötöt; a munkások rendetlenül valának fizetve. Bér-ük különböző árúryek alatt elhalogtatott, sőt adóttak esetek, hogy végképen meg, és eltagadtatott. Végre a több havi veréjtékes munka után, a biztos keresetre szerződött nép, semmivel szelnek eresztetett. Pedig bizható hallomásból tudom, hogy F. ur megint utkésztésre vállalkozott. Szolgáljon ez is ott-hon szomorú tudomásul.

Miután már a családás rovatánál va-gyunk, feljegyezhetem még, hogy nemcsak székely földieink, hanem mások is seregestől gyakran csalódnak az e vidékre való szágul-dozással, mely miként egykor Gyöngyösön Agria; bizonyos állatfajnak, szintén a szu-rok m a d r a k patriája látszik lenni. Ki másutt nem boldogul, ide futamodik, az arany ígéretek e család honába; hol aztán a vásá-

védelmére nem kell nyers erő, a nép maga védi azt; mert tudja, hogy azon nagy asztok, melyek az udvar szűrtjében összegyűl-nek, mindig biztosítják Halomvölgy népet az éhenhalástól.

Zováthy Gerőné együtt lakja a gothus-házat kedves barátjával, az egykori thea-nénikével. Egyik vasárnapot Ozdy Vilmosnál, a másikat Halomvölgyen töltik. Az ünnepekre pedig Ozdyék is, Gáborék is mindig össze-gyűlnek szeretett anyjokhoz, az öreg gothus-ház ódon termeiben. És midőn a thea-nénike látja kedves Izidorájának soha semmi családi viszály által meg nem zavart boldogságát, gyakran így szól:

— Lám kedves gyermekem boldog vagy, mert követve tanácsomat a szivben s család-diasságban kerestél boldogságot. Atyád tév-utón járt, a vagyonygűjtés nem lehet élet-ézel, férjemnek kalandos életében nem maradt más vigasztalása, mint egy tánezosnő ézipője, midőn már a keresett örömei gráciáj el-tánezósság agg papjai elől; Sofie nénéd rang-körösságának fölülőz az anyagi javait s a nyo-mor őt milyen alállyesztette oda, hol a leg-egyszerűbb paraszt is csak megvetve nézhet reá. De a Zováthyak közt ti eltaláltatok a legbiztos utat, és boldogok vagytok s azok is lesztek mind végig.

Nehézebb feladat gróf Hallaynéról számol-nunk. Ő minden segélyforrásból kifogyva, birtokuk kevés hitelét néhány hó alatt any-nyra kizsákmányolta, hogy végre a hitelezők egészen elfoglalták Rónátját. A jámbor és hidegyéri gróf Hallay, mint egyik legbősebb őrnagya a bátor honvédseregnek, a dicső esz-ták közt eszt el. A grófnő egy orosz ezre-dessel megszökött, még ki nem elégíthetett hitelezői elől. Magyar menekültek írták, hogy a kalafati török-orosz esztározás közben lát-tak ágyugolyó által leterítve egy markotányos nőt, kiben az erdélyi harcziak gróf Hallay Szilárdnéra ismertek. Nem tudjuk, hogy e hirt mennyi részben lehetne bebizonyítani.

Vége.

U. I. E regényben több helyütt a múlt é-tized van említve. Olvasóink előadásunk fo-lyama alatt kérdésen kívül álltunk, hogy itt az 1850 előtti évtized értendő.

TÁRCZA.

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatása és vége.)

— E gyalázatos rágalmakért törvényes elégtételt követelek — szolt indulatosan gróf Honti.

— Mind való az, és nem rágalom — szolt a thea-nénike. Királybíró ur itt ezen szekrény kulcsa, bontsa föl és a bizonyítványokat föl-lelendí. Spott Villám valóban létezik mint re-negát, Szelim aga név alatt el Konstantiná-polyban. Ő gróf Hontival utlevelet cserélt. Völ-gyi Sámuel házánál és így ment ki keletre, miatt gróf Honti meghívlozve egész alakja-ha átváltozott, és Spott utleveleivel jött Ri-nálldhoz zongora-mesternek. Hamis bankjeg-ygártás miatt elakarták fogni őt, megszökött Oláhországon el Konstantinápolyba ment, ott Szelim agától visszavette grófi utleveleit, doc-tor Glaszszal amaz álzsmmel elfűdözteté kancsalságát, nagy rút szakállat, melyet fűs-telit, levágta s átalakult gróf Honti Emilé. De a végzet mást határozott. Spott Villám fér-jemnek gardista társa s barátja volt, s férjem iratai közt ez egész titok adatait fölfedeztem a valódi Spott Villám leveleiből, melyek ott vannak ama szekrényben.

— Ezen iratokat a grófnő már bemutatta nekem. És itt ki kell nyilatkoztatnom, hogy az udvar körül van állva s gondoskodva van arról, hogy a bankjegykészítő azonnal foglyul essék, a mint innen kilépik — szolt a király-bíró.

— Jól van uram! — szolt Honti irtozatos arczal — elárultak tehát és jegyeseim is ke-zet fogott árulóimmal. En használtam Spott nevét, de ezenen nyilván kikiáltom, hogy Zováthy Rinald bűntársam volt; ott vannak ama szekrényben a számlatok, melyek ezin-kosságot igazolják. Királybíró ur itt a szek-rény kulcsa.

— Ez volt uraim az armány hálója, mely-lyel egy sötét jellem Izidorát magának leakarta kötelezni. De Zováthy Rinald becsülete tisztán áll vadjától. Im a királybíró ur fölbontja a

szekrényt. Azon adatokból az látszik, hogy Zováthy Rinald negyvenezer forintról ren-delkezett, melynek forrása nincs igazolva. Urain! hülyeim én e forrást igazolom. Gróf Hallay Marie szekrényéből im elvésem ez okmányt, és felolvasom!

Ezzel Gábor olvasni kezdé az elővett ok-mányt.

„Családi egyezmény! Alólírott testvéri és sógorági atyafiak, miután egyikünk Zováthy Rinald, Zováthváranak pénzében fölfedezte Hallay Szidonia azon nőhozonányi kincseit, melyek fölött évszázados pör folyt a Zováthyak és Hallayak között, aképp egyeztünk ki, hogy a köztünk folyt családi pörnek ezenen örökre végeszakadjon; a fölfedezett kincset pedig ér-ték szerint felosztjuk öt részre, két rész illeti Zováthy Rinaldot mint fölfedezőt, három rész egyenlően osztatik fel gr. Hallay Szilárd, gróf Hallay Szilárdné és Zováthy Andrásné között, oly móddal, hogy ez összegből kétezer darab arany gr. Hallay Mariának legyen előre ki-szakított illetősége. Beesületszavunk alatt ezen egyezményt titokban tartjuk, hogy magunkat a kincstár követelésének ne tegyük ki, habár tudjuk, hogy a földben talált kincsek egyhar-mada csak ott illeti a kincstárt, hol jus regium van és a székegyföldön nem, mely a nemzet tulajdona. Miután azonban ez pörké-rdössé válhatnék, hogy azt végrepp kerüljük, becsületszavunkkal fogadunk hallgatást. És ez egyezményünket három példányban aláírjuk, melyek egyike gróf Hallay Szilárdot és nejét, a más kettő Zováthy Rinald és Andrást test-véreket illeti. Aláírva Zováthy Rinald, Zováthy Andrá, Zováthy Sofie gróf Hallayné és gróf Hallay Szilárd.”

Gróf Hallayné elképpedefett és megsem-mistilve hanyatott egy karszékre, ez okmány felolvasása alatt.

— A többi okmányt elsikkaszták — fol-ytatá Gábor — de az elhajdosott Zováthy Andrá, nagyományai közt nejeire szállott, s a nemes grófnő e szekrényben elhozta Izidorá-nak nászajándokul. Nő tehát Spott ur! Mit kíván még mondani? Zováthy Rinald kétszáz-ezer ezüst huszas értékű kincset nyert ez egyezmény szerint, és ebből összes birtoka és szerzeménye igazolva van!

— Győzött ön! Bevallom isten és ember előtt, hogy Zováthy Rinald nem volt bűntár-

sam! — szolt Honti Emil — s kabátja alá nyult. A másik perczen kemény dobbanás hallszék. A magas kemény férfiú életlenül hült a pad-latra. A férfiak a szerencsétlenhez rohantak. Igen értékes törmekolat látszék oldalán, de a törvása szivét járta keresztül.

— Ő magát bünteté, hogy a törvényt bünt-etésé megelőzzé, és kikértilje — szolt a ki-rálybíró!

Elvitték a halottat a helyszínről. A thea-nénike gróf Hallaynéhoz közelített, ki rendkívüli lélekhelyzetben vala ez egész esemény alatt.

— Sofie! — szolt — téged a rang- és fény-vágy, s házadnak e miatti elbukása egy oly pörre ösztönzött, mely nyilvános csalás volt. Zováthy Gábor meghócsát nekem, mert Izidora is azt kívánja. Nehogy azonban utódaitok ez igazságtalan pört valaha fölzigathassák, meg-kirovnom, hogy még ma, azon egész pör min-den okmányával együtt jelenlétünkben eléget-tessék.

— Legyen minden tetszésetek szerint — szolt megtörtötten gróf Hallayné.

A vendégsereg csakhamar eltávozott, s az országban mindenfelé híre futott ez esemény-nek. A közvélemény elítélte gróf Hallayné-t a Zováthyak ellen folytatott hamis pörért, s e nő bűnének büntetésül a tursaskörökben any-nyra keresztül lön nézve, hogy végre kényé-telen volt teljesleg Rónátját magányába zár-kozni s elkerülni a fényes társaságokat, me-lyeknek élvezete az élet legfőbb boldogsága-nak tetszett előtte, s melyet többé nem bír-hatva, a legszerencsétlenebb halandónak érezte magát.

September első napjaiban tarták egyszer-e nászukat gróf Honti Kázmér Ozdy Arankával, és Ozdy Vilmos Zováthy Elizzel.

Kitelvén Izidora gyász éve, ő is szép ke-zével s hű szívével boldogította kedvesét. Zováthy Gábor nejevel Halomvölgyen laknak; ama vendéglőből, hol az általunk elbeszelt szomorú esemény történt, népsikolat alakítot-tak s kellő pénzalappal látták el, hogy egy alkalmas tanító mikdöbessék ottan a népné-velés érdekében.

Gábor szép gazdaságot visz, úgy intézvé-n ügyvitelét, hogy annak eredménye közte s Halomvölgy népe közt oszlojk.

A nép szereti és tiszteli őket, birtokuk

ros csizmadiaikint minél több esik fark a s-verembe, mi egyre megy azzal, ha valaki zsákba bujik. Különösen a finnyás és finom művészeti ágaknak nem akar itt diszleni. Például, alig mulik itt hónap, hogy hajmíves, óras, ékszerész stb.féle ne telepednek meg; de megint el sem telik annyi idő, hogy a bekeblezett művészek hűlt helye marad. Ki binné mégis, hogy e szomorú jelenségnek semmi egyéb, mint erkölcsi telenség az oka. Így a napokban egy lézengő órákat, ékszeréket, aranydarabokat szedett össze igazítás, készítés, átdolgozás fejében. A bízományozók egy szép reggel arra ébredtek, hogy művész és műkészlét eltűnt. Minap meg egy oláhországi borbély szedte be előre havi angariát és kényelmesen elutazott; még jobb ismerőtől el is búcsúzott. Hordja el a bábák széle!

Dr. Oroszhegyi Jósá.

KÜLÖNFÉLÉK.

„Az északi fény” című regény III-dik köteté is elhagyta a sajtót, s a megrendelőkhez rövid időn szét fog küldetni. Azon tisztelt irodalombarátokat, kiknél ily megrendelések gyűjtve vannak, felkérjük azoknak beküldésére július elejéig, minthogy azután a regény könyvtárs kezébe megy s csak bolti árban lesz megszerezhető.

Említettük volt hogy 23 regalista ki nevezett. Ezeknek névsora a következő: Haynald Lajos r. kat. Bodola Sámuel ev. ref. Kriza János. azit. püspök; gr. Haller Ferencz, gr. Báuff Miklós, gr. Beldi György gr. Tolalagi Ferencz, gr. Teleki Sámuel, Simon Elek; Sterka-Sutecz Sándor érsek, b. Saguna András g. n. egy. Alexi János szamosulvári, Dobrá Sándor lugosi püspök; Munteán Gábor gym. director, Popázu g. n. esperes Brassóban, dr. Vasicia iskolai tanácsos, Baricz György; Binder ev. luth. püspök, b. Bruchenthal, Rosenfeld osztályfőnök, Herbert takarékpénztári igazgató, Teutsch lelkész. A regalista a meghívást a cancelláriától f. h. 14-ről kapják, melyben meghagyatik, hogy már kezdetben jelen legyenek, mert mindjárt elején nevezetes ügyek kerülnek színyegre.

Színházunkban egy arab erőművész társulat kezdette meg előadásait, s az erő és testhajlékonyság meglepő mutatványai által méltó figyelmet gerjesztett.

A „Korunk” valamelyik számában az levén közzé, hogy a maroszéki értelmiség a követválasztás ügyében Nagy Sámuel ur harczói lakában értekezletet tartott volna, erre Nagy Sámuel ur kijelenti, hogy ottan semmi nemű gyűlésezet és értekezlet nem volt. O gazdasági ügyben mulatván harczói birtokában pár napig, ez alatt két vidéki barátja meglátogatta őt, ezt ha nem vélte a tudósító értekezletnek. Mi magunk is úgy tudjuk, hogy az ottani értelmiség már előbb megállapodott azon, hogy kiket küldjön követeknek, és így amaz értekezletnek célja sem lehetett volna, miután ama megállapodásban Nagy Sámuel barátunk is részt vett.

(Necrolog.) Özevgy Szilágyi Miklósné kadicfalvi Török Kornélia fiával Csizér Jenővel szomorúan jelentik örökre felejthetlen férje, illetőleg mostoha apja orvosnő sz. földvári Szilágyi Miklósnak s egyetlen leányuk, illetőleg testvére Kornéliának elhunytát. Az elhunytak élettelen hullái folyó hó 6-án délután 4 órakor tartott rövid halotti szertartás után helyezték el a n. enyedi ev. ref. sírkertbe örök nyugalomra. Béke hamvaikra!

(Necrolog.) Al-Torjai Báro Apór Gézya, császári királyi aranykulcos, maga és kiskorú István fia nevében, elkészeredett szívvel jelenti, forrón szeretettel elfelejtethen kedves nejének, illetőleg anyának, Bethleni gr. Bethlen Gizelának, f. hó 11-én reggeli 5. órakor, rövid hiedeglés után, a haldoklók szentsejének ajtóit felvétele után, tavasz-életének 21-ik évében, az Urban való gyzásos kímélet. A boldogultnak hideg tetemei f. h. 14-én 2 órakor délután a es. kir. udvari Sz. Agoston templomában ünnepélyesen be fognak szenteltetni, és az idvült végakartja szerint. Erdélyben, Nemes-Háromszékben keblezett Al-Torjára fognak leszállítani, s az ottani családi sírboltban öröknyugalomra elhelyeztetni. Az idvült halhatatlan lelkeért a szt. mise áldozatok a es. kir. udvari Sz. Agoston templomában s még más egyházakban fognak bemutatni a Mindenhatóknak. Bécs, jun. 11-én 1863.

Brassó város és vidéke közgyűlésében folyó hó 13-án ment véghez a szász nemzeti ispáni állásra a jelöltek megválasztása. Legtöbb szavazatot kapott a jelöltségre Bell Sámuel, utána Roth udv. tanácsos, utána Piecker udv. titkár, utána Schmidt Konrád a mostani ispán-helyettes stb. A szász ispán-helyettesnek a jelöltek választására vonatkozó körrendelete felolvastatván, a gyűlésben jelen volt románok a brassó vidéki románság nevében óvást tettek a „fundus regius”-nak a „Sachsenland” kifejezéssel való felcserélése, vala-

mint az egész comes-választás ellen. — A szász nemzeti gyűlésbe követekül választottak Bömches Frigyes és Schnell Károly.

— A szász nemzeti ispán választásának kérdése Szászváros-székből is fészkelődött idézett elő román részről. A körrendelet felolvasása után Beresán esperes protestált a comes-választás ellen, s felhívta a székegyűlést, hogy ez értelemben szólaljon fel, miután az országgyűlés közelg, s comesre semmi szükség, mert most egyenjogúság uralg! Schüller senator meg e protestatio ellen protestált, s felszólította az elnököt, hogy térjenek át napirendre, minthogy senkinek sincs joga, egy császári parancsot ellen óvást tenni s a népet félrevezetni. Balomir, a ki a szász nemzeti gyűlésben a comes-választás ellen szintén szót emelt, nemzetteit most inté, hogy ne daczoljanak egy legim. határozattal. A jelöltekre aztán megtörtént a szavazás, s valamennyien mind Schmidt Konrád ura szavaztak; ezen kívül szavazatot kaptak még Kirchner, Herbert, Aldulian és Bologa. Követekül a szász nemzeti gyűlésbe megválasztottak branyieskai Nagy Ignácot és Balomir.

— A pesti nemzeti színház 50 arany első, és 30 arany másodrendű pályadíjt tett ki a szokott előadási iról illetéken felül, kisebb, egy vagy két felvonásos vizjátékra, nem zárátván ki a több felvonásos is. A legjobb műműndesetre nyer viszonyosan. Szintén 80 arany első, és 40 arany második pályadíjt tűz ki a mostani vagy a régebbi életből merített népsziműre énekekkel vagy a nélkül. A népsziműhez ne talán szükséges zeneszerzési költségek az iról illetik. A pályamunkák october 1-ig beküldendők Benkő Kálmán urhoz a színház könyvtárnokához.

— A kolozsvári ev. ref. főtanodában megkezdődtek s javában folynak a nyári közvisz-gálatok, folyó hó június 13-án ment véghez az I. éves bölcsészek a vegytanból, június 17-kén és 18-kán a jogászok az államgazdászathól, statistikából, az egyh. jogtanból s a politikából és politiból; ugyancsak 18-kán d. u. a VI. gym. osztály s a francia nyelv tanulóké; 19-kén a II. és III. éves bölcsészek a bölcsészeti értekezésből s a hellen-s latin nyelvből; ma d. e. 8-11-ig foly az I. éves bölcsészek közvisz-gálatát a mennyiség-tanból, d. u. 3-6-ig a II. gym. osztály; holnap, jun. 21-kén d. u. 3 órakor zene- és énekből próbatét; 22-kén d. e. 8-11-ig a II. és III. éves bölcsészek a természettanból, d. u. 3-5-ig a II. és III. éves bölcsészek az egyház történelemből, d. u. 5-7-ig a II. és III. éves bölcsészek a magyar nyelvből; 23-án d. e. 8-11-ig a II. és III. éves bölcsészek az ujkori egyetemes történelemből, délután 3-6-ig az V-dik gym. osztály; 24-én d. e. 8-10-ig az I. éves bölcsészek a népszerű vallástanból, d. e. 10-12-ig az I. éves bölcsészek a latin nyelvből, d. u. 3-6-ig a IV. gym. osztály; 25-kén d. e. 8-10-ig az I. éves bölcsészek az okori egyetemes történelemből, d. e. 10-12-ig az I. éves bölcsészek a hellen nyelvből, d. u. 3-6-ig a III-dik gym. osztály; 26-kán d. e. 8-11-ig az I. éves bölcsészek a logikából, d. u. 3-6-ig az I. gym. osztály; 27-kén d. e. 8-11-ig a IV-dik elemi osztály, d. u. 3-5-ig az I-ső elemi osztály; 28-kán d. e. 8-12-ig a VI-ik gym. osztály szóbeli szigorlata; 29-kén d. e. 8-11-ig a III-dik elemi osztály, d. u. 3-6-ig a II-dik elemi osztály; június 30-kán d. e. 9 órakor subscriptio, gradus-calculus-olvasás, jutalomosztás és az iskolai évek bezárása.

— Megjelent „Az ifjú küzdelmei” című alatt a Kisfaludi társaság által dícséretre méltott dramatiszt allegoria, írta Torkos László. Laufer és Stolp tulajdonja. A csinos és zengetes nyelven írott költemény ára 80 kr.

— Megjelent Aradon „Népiskolai jutalom könyv” jó gyermekek számára, írta Bonyhai Benjamin. Harmadik kiadás. Ára 10 kr. o. é.

— Figyelemztetés hirlap-előfizetésekre. A hirlap-előfizetések ideje beállta-alólirt könyvkereskedés tudatja: hogy előfizetéseket mindenféle hazai hirlapokra elfogad, s azok gyors és rendes megküldését eszközli. Különösen azokra nézve, kik több lapokat járatnak ez alkalom igénybe vétele igen egyszerűsíti az előfizetést tételét; alólirt könyvkereskedéshez bérmentesen intézett levél illetőleg megbízás által akárhány lapra eszközölhető levén az előfizetés. Demjén és Sebes könyvkereskedése Pesten; egyetem-utca, takarékpénztár épület.

— NYILTPOSTA. „Az északi fény” című regényre következő megrendelések érkeztek újból: M. Kozma Istváné urnő, Haynald Lajos püspök ő exelja, m. Biró László, t. Barthá Lajos, Ferenczi Sámuel, m. Csató József, Gál Péter urak és m. Komis Drusa urhölgy részére.

Nyilvános köszönet.

Folyó hó 13-án kolozsvári ev. ref. tanodánk ifjúságának zenekara a közönséget megnyitására a dézsi egyházkerület költségén

Dézserre hivatott. A nemes város érdemes polgárai oly szíves vendégszeretettel fogadták, mit megköszönni alig vagyunk képesek. A reformatus családokhoz már jó előre papok valának beszállólva, s így minket többnyire más felekezeti testvéreinkhez szállásoltak, kik vetekedő előékenységgel s a kényeztetésig menő szíveséggel igyekeztek feledhetlenné tenni e kényszerűséget. Ez nem volt elég, még egy jó zsebpénzt is adtak zenekarunk pénztárának gyarapítására. Ugyanis 14-kén este közkívánatra — Hubai derék színtársulatával — egy zene-estélyt rendeztünk, melynek a közönség szíves pártfogása s zsege művésztünk iránti érdeklődése következtében 215 frt tisztá jövedelme vala, melynek feléért a mi zenekarunk tartozik hálás köszönettel. Midőn fogadtatásainkat becsánatot kérünk, óhajdjuk: vajha egyen-egyen és összesen oly kedves emléket hagyjunk volna hátra magunkról, mint a milyent mi keblünkben Dézseről hoztunk. Kolozsvárt, június 16. 1863.

Az illeték igénytelen tolmácsa

Kösa László.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Páris, június. 16. Guérout-t 1. 495. Fouché-Lepelletier-t 11.016 szavazattal, a charantain megyében Havreben és Versaillesban az ellenzék, Bordeaux és Cambraiban a kormány jelölteit; Lyonban Perrast és Favre-t választották képviselőkké.

A „Moniteur” következő adatak közül Puebla bevételéhez: Puebla május 17-én feltétlenül megadta magát a franciák 25 tábornok, 900 tisztet s mintegy 16.000 kőzembert ejtettek foglyul. Bazaine tábornok indul Mexiko ellen.

A császár jun. 15-ről levelet írt Foreynek, a melyben élénk megelégedését nyilvánítja Puebla bevételéről, s méltányolja a hadsereg bátorságát, egy oly ellenség ellen, a mely annyival macakosabb, mert csalódsában van a császár szándékai felől. A császár nagyon fájjalja a veszteségeket, de vigasztaló az a gondolat, hogy mindez Franciaország, valamint a polgárisodás érdekében és becsületére, nem volt haszon nélküli. Célzunk nem az, hogy a mexikoiakra valamely kormányt kényszerítsünk, sem az, hogy győzelmiunket valamely párt szolgálatába adjuk. Kíváncs, írja a császár, hogy Mexiko új életre ébredjen: hogy ujja teremte egy oly kormány, a mely a nemzeti akaraton s a rend és haladás elvein alapul; hogy barátságos viszonyok által ismerje el, hogy nyugalmat és jólétet Franciaországnak köszön.

Forey tábornok hivatalos tudósításában többek között ezt írja: Comonfort veresége akadályozta Pueblának élelemmel ellátását, a melynek régóta nagy szükségben voltak a mexikoiak. Testimé és Huacan erődjöket lefegyvereztük. Ortega azonnal kijelentette, hogy kapitulálhat akar. Forey tagadó válaszára kimondta hadseregének feloszlását; fegyvereiket összetörtette, a löpőkartrákat légbe röpítette s tudatta Forey tábornokkal, hogy a helyőrség megszüntette a védelmet s megadja magát feltétel nélkül. A francia hadsereg rövid időn indul Mexiko ellen.

A „Köln. Ztg.”-nak írják Párisból, hogy Fontainebleauban Puebla bevételé nagyszerű tüneményekre adott alkalmat. A tudósítás abban a pillanatban érkezett oda, a midőn a császár, mintegy 60 vendégével, asztalhoz akart ülni. Meternich herezeg mindjárt az ebéd elején felállott s poharat köszöntött a francia hadseregnek, a mely Puebla megvétele által még nagyobb dícsőséget szerzett Franciaországnak nevének. E köszöntésre a jelenlévők mindnyájan felállottak ezt kiáltva: „Éljen a császár!” Bedmar spanyol gróf a császárra köszönt. A császár felállott s megköszöntöte vendégeinek a francia hadsereg iránt tolmácsolt rokonszenvet, dícséretet. Este bort osztottak a katonaságnak s egész Fontainebleant kilágitottak. Másnap volt a virágkiállítás; a császárnak egy új rózsafajt mutatott be, a melynek ő flege Puebla nevet adott.

Ugyanazon lapnak egy másik levelezője biztos kútfőből írja, hogy Párisban szilárdul el vannak határozva, a mexikoi hadjáratot erőlyesen tovább folytatni; sem a hadsereg, sem a csapatszallítást nem fogják megszüntetni. Ugy-lászik, tartós megszállásról gondolkodnak, mert egy oly hadsereg szervezéséről van szó, a mely önkéntesekből alakulna, állandón Mexikóban tanyázna. A császár a midőn Puebla bevételét jelentették neki, mosolyogva Lengyelország térképét kérte elő.

Grandguillotól egy röpirat jelent meg „III. Napoleon és Lengyelország” című alatt, a melynek hivatalos jellegét tulajdonítanak s ennél fogva nem lesz érdektelen, tartalmát egy pár szóval ismertetünk. Grandguillot Lengyelország mostani felkelését, Lengyelország „feltámadásának” „új életre kelésének” nevezi. Országunk nem támaszkodhatik a hódítás jogára; a hódítás soha sem ad jogot, ezt Franciaország soha sem ismeri el. Egy nép felett, nélküle kötött szerződések

szintoly kevéssé kötelezők. Itt az író kifejti a napoleoni eszmét a népfenségről s az általános szavazatról s azután áttérve a bécsi szerződésekre, így folytatja: „A bécsi szerződések értelme, ha csakugyan van valami értelmük, az, hogy azok nem Lengyelországra, hanem a többi népekre nézve bírnak valami jelentőséggel. Ezek a bécsi munkálatok, a mennyiben népek sorsa felett határoztak, s a lelkeket megosztották, ellenhatást képeznek a francia forradalom által behozott elvek ellen, a melyeknek lassu és előrevigázó terjesztését folytatja III. Napoleon, a midőn nagybátyjának munkáját tovább fejleszti. Ő, ha más uralkodók más nézetben vannak, kímélettel tud lenni irántuk, de a dolog lényege felett soha sem fog alkudozni, s ama napon, a midőn a nélkül, hogy az alkalmat kereste volna, elébe kerül a kérdés, hogy mint bíró nyilatkozzék felette, az ő ítélete előre meg van állapítva: ő nem tagadhatja meg a forradalmat. Oroszország az 1815-i szerződésekben alkotmányt ígért Lengyelországnak s a lengyel nemzetiség tiszteletben tartását. Most tehát az egész dolog a következő három kérdésben fekszik: 1) Hivatkozhatik-e Európa erre a czár által elváltalt kötelezettségre? 2) Hivatkozhat-e Európa a bécsi szerződésekre? 3) Nem alapíthatja-e Európa a maga követelését más jogokra, mint a melyek csupán az 1815-i szerződésekkel keletkeznek? Mintán az író mind a három kérdésre igen-nel felel, vizsgálta alá veszi a különböző hatalmak állását a lengyel kérdéshez. Angliától reméli, hogy el fogja magát határozni, azt tenni az orosz birodalom keleti részében, a mit 1856-ban tett déli részében. Ausztriától vagy egyszerű csatlakozást vár a nyugati hatalmakhoz, vagy Galicia átengedését kárpótlás mellett. Poroszországtól „illó és méltóságteljes visszatartózkodást”, a miért aztán az író igéri, hogy soha sem lesz oka félni Franciaországra valamely nagyra vágyó kihívástól. Olaszországról meg van győződve, hogy ennek politikája elváhatlanul össze van kapcsolva a franciáival. Svédország, a körülményekhez képest nagy szerepet játszik; ezért von össze Oroszország, búles előrenézésből, Sweaborg és Helsingforsnál 14.000 embert. Így áll a dolog 1863-i júniusban. A bécsi szerződések tere el van hagyva s az ismeretes hat pont alatti javaslatot terjesztették az orosz kabinéjébe. Ez a javaslat nem foglalja magában III. Napoleon egész gondolatát. Ha elfogadják az orosz udvar, alapul szolgál további tárgyalásokra, a melyeknek folytán lesz alkalom azt szélesíteni. Ha visszautasítja, akkor a szavakról tettekre kell átmenni, a diplomatia műve összerokad s eláll a háború a maga kerülhetlen szükségességében.”

A röpirat szerzője abba a chronologiai hibába esik, hogy a három hatalom előterjesztését június 6-án már megállapítottnak veszi, holott még csak akkor küldötte át a két egyezkedő fél Angol- és Franciaország a maga javaslatát Bécsbe, a harmadikhoz. Ez azonban az író okoskodását nem dönti meg; mert a jelek utólagosan egy mutatkoznak, hogy a megegyezés a három hatalom közt vagy létre jött már, vagy csak igen jelentéktelen alaki kérdésektől van függővé téve. A „Memorial diplomatique” ugyanis azt írja, hogy az osztrák futár, a ki a bécsi kabinét jóváhagyó feleletet vitte, június 13-án reggel megérkezett Párisba. Meternich herezegett délre várta Fontainebleauból, hogy kormánya sürgönyének másolatát hivatalosan közölje Drouin de Luyss ural. Bécsi lapok szerint is ott áll a dolog, hogy már csak az értesítést várják arról, hogy a nyugati hatalmak a legutóbbi osztrák módosításokat elfogadják.

A „France” a mexikoi szerencsés esemény alkalmából a következőleg biztatja a szabadságra törekvő népeket: „Mexikoi győzelmiünk által új erkölcsi erőt nyertünk Európában. Franciaország, győzve Mexikóban, most szabadságnak érzi magát; ánde hatalmát csak arra fogja felhasználni, hogy nemes és szabadelvű terveit valósítsa; s a népek szabadsága hasznát veendő a mi katonai nagyságunknak.”

Olaszország. Turin, jun. 10. A „Gen. Corr.”-nek írják, hogy Garibaldi közelebből egy köriratot bocsátott pártbíveikhez, a melyben felszólítja őket, hogy teljesítsék a demokráta társulat választmányának határozatát; egyszersmind felhív minden volt önkéntest, hogy július 1-ig jelentse ki, Garibaldi-önkéntesnek tartja-e magát s mint ilyen, akare vezérének engedelmesskedni? Ebből a tudósító azt következteti, hogy Garibaldinak ismét valami forradalmi kísérleten jár az esze.

A „Perseveranza”-nak azt írják Rómából, hogy a francia és osztrák követek hírneves jogtudósok véleményezése alá terjesztették a Fausti féle ügyet, s a jogtudósok egyhangúlag rosztaltak a pápai kormány eljárását. Ennek következtében Antonelli beadta volna lemondását.

Németország. Berlin, jun. 14. A kormány újabb octroyált rendeleteket készült kiadni. Így, azt beszélük, hogy az egyesületi

törvény módosítása már meg volna állapítva, amely szerint „nem önálló” személyek, tehát a hivatalnokok is; semmi társulat tagjai nem lehetnek.”

Majd minden nagyobb város képviselő testületei feliratokat birtároznak a királyhoz, a melyekben a rendszer változtatása, a miniszterek elbocsátása stb. kérelmeznek. Természetesen, a király nem fogadja el a feliratokat.

A koronaörökös és a királyné ellenzékét képeznek a mostani kormányintézkedésekkel szemben. A koronaörökös közelebbről Magdeburgban levén, neje egy alkalommal ezt mondta az ottani polgármesternek: „Férjem nem örömet nyilatkozik e tárgy felett, de én mondom önnek, hogy én nincs megelégedve a mostani kormányrendszerrel. Közölje ön ezt mindenkiel, a kit csak érdekel; mondja, hogy én mondtam önnek.” A királyné 15-én elindult, hogy meglátogassa az angol királynét Windsorban. Ezt is politikai okoknak tulajdonítják.

Orosz- és Lengyelország. Az újabb tudósítások a felkelők haderejének nagy mérvű növekedéséről szólnak, úgyhogy a folyóvást nagyobb számban, jobban szervezve és felszerelve eléálló csapatok rendes hadsereggel is bátran mérkőzhetnek.

A közelebb történt csaták közül a követ-

kezőkről vannak határozottabb tudósítások. Egy felkelő csapat jun. 10-én rohammal elfoglalta Ignocowot, a hol az oroszok teljesen megvertve 100 halottat vésztettek.

Czachowski Blizninyel, Kielcétől nem messze, a radomi kormányzásban, június 10-én, Bobrzanál 12-én, két szerencsés csatát vívott. Az oroszok a két versben 250 embert vésztettek.

Egy krakkói, jun. 15-ről szóló távirat szerint Abicht volt orosz postahivatalnokot és Konarski kapuczinus barátot 12-én, a forradalmi kormányzat telt szolgálatokért Varsóban felakasztották. Felinski érsek kegyelmet kért a barátok, s miután kérelme sikertelen volt, a káptalannal együtt ünnepélyes óvást tett papi egyénnek ily móddal való elítélése ellen, s kérte a hulla kiadatását. E lépéseért, egyik távirat szerint, Felinskit elfogták a Pétervárra kísérik. Egy más, valaminek későbbi távirat szerint pedig az óvástételt és a hulla kikérését távirattal Pétervárra, a honnan, ugyanazon uton, az a parancs jött, hogy Felinski menjen fel. Ennek következtében az érsek 16- vagy 17-én felutazott.

Egy varsói tudósítás szerint Konarski kivégeztetéséről az igazgatóság rendkívüli. Varsó minden kath. templomában egyszerre meghuzták lelkéért a gyászharangot.

Konstantin nagyherceg, a fenebbi esemény következtében azt az intést kapta, hogy

biztonságáért a nemzeti kormány többé nem áll jót.

Oláh- és Moldvafejedelemség. Jassy, jun. 6. A mint mondják, közvetlenül a lengyel nemzeti kormány által kiküldött emissariusok foglalkoznak a legkényelmesebben, az ország különböző vidékein meglepetéssel lengyelekre kirótt nemzeti adó felhajtásával. Több mint 100,000 arany esett rájuk. Más emissariusok fegyvert vásárolnak. A moldvai hatóságok mindezt közönyösen nézik.

Ujabbak. Dobokamegyéből írják nekünk, hogy a f. kir. főkormányzat által a főispáni helytartóhoz intézett rendelet következtében, a megyei bizottmány f. hó 17-re egybehívván, két napi heves és mindenesetre példás vita eredményeit a középponti választmány megalakított.

Lemberg, jun. 16. A zolkiewi kerület határszélén tul, Moszezanikánál, e. h. 12-én 80—100, Polok környékén pedig mintegy 30 felkelőt láttak, a kik állítólag a Budziszarzal lefelé vonuló Lelewl csapatjának előőrsei.

Krakko, jun. 16. Varsóban e hó 12-én Kowalski, Dombrowski és Szokolowski felkelőbiztosit, Dünaborgban pedig Plater grófot végezték ki. Podlaskie mellett e hó 10-én a felkelők Krizynski vezérlete alatt szerencsés csatát vívtak. Miendzirzecc mellett a lengyel

lovakok megverték a kozákokat s fegyvereiket és lovaikat elszedték.

Páris, jun. 16. Az Ausztria által javasolt módosítványokat úgy Francia, mint Angolország elfogadta. Az illető jegyzékeket már holnap indítják Pétervárra. — A mai kiadású választások alkalmával hat ellenzéki és négy kormányi jelöltet választottak meg. A „France” szerint Forey-t tábornaggyá nevezték ki.

Kopenhága, jun. 16. Lapinski lengyel csapatja erős viharban partraszállást kísérelt meg Polangennél. 24 embere vízbefut; a többiek vasárnap visszatértek Gothlandba.

Gabonaár Kolozsvártt Junius 18-án 1863.

(Bécsi mérlege osztrák értékben.)

Tisztbúza 4 frt 60 kr. Elegybúza 3 frt 80 kr. Rozs 2 frt 60 kr. Arpa 1 frt 80 kr. Zab 1 frt 60 kr. Törökbuza 2 frt 4 kr. Pityóka — frt — kr. Marhahús 13 kr.

Bécsi börze Junius 19-én: Nemzeti kölcsön 81.25. 5%, Metallikus 76.80. Bank-részvény 796. —. Hitel-részvény 192. —. Váltó Londonra 110.90. Ezüst 110.50. Arany 5.28. — 1860-diki Állam kölcsön 99.30.

Junius 17-én: Urbéri kárpótlási könyv: Magyarországi 76.25. Erdélyi 73.50.

T és felelős szerkesztő: DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

21406. 1863.

Pályázati hirdetmény.

A bécsi tudományos egyetem orvosi osztályánál a sebész-műti kiképzetésre a hazai pénzalaphól fizetendő évenkénti 315 frt. javalom és 63 frt szálláspénzzel egy erdélyi orvos növendék számára szervezett két évi: tartó ösztöndíj-alapítvány a folyó év Mind-szenthő első napjától kezdve az 1865 dik év Szentmihályho utolsó napjáig üresedésbe jöven, ennek elnyerésére a pályázat ezenel kibírdettetik.

Ezen ösztöndíj elnyerése a gyakorlati becsatból kiállott vizsgálat eredményétől függven, a pályázók oda utasítottak, hogy születési s jelenlegi lakhelyek, nemzetiségek s a hazai nyelvek ösmertéről szóló bizonyítványok, mint szinte a tudori oklevelekkel is ellátott ez iránti folyamodványaik, a fennírt vizsgálat jó eredményéről szóló bizonyítványokkal felszerelve a folyó év augusztus 15 ig ezen kir. főkormányzékhoz adják be, s kérelmekhez még azon kötelezvényeket is mellékeljék, hogy ezen ösztöndíj elnyerése s a sebész-műti tanulmányaik bevégezte után orvosi gyakorlatukat legalább is tíz évig hazájuknak fogják szentelni.

Az erdélyi nagyfejedelemségi királyi főkormányzékától. Kolozsvártt, Szent Iván hó 15-én, 1863.

1341 1863. Hirdetmény.

A felséges királyi Főkormányzék 16,893 szám alatt kibocsátott rendelete következtibe, a Tordavárosi pálinka árulási jog ujabban haszonbérbe kiadandó lévén, árverés utján a folyó 1863 ik évi július 1-8 napjától kezdve 1865 ik évi januarius 1-8 napjáig kiterjedő 1 és 1/2 évi időre. E véget folyó 1863 ik év június 25-én, délelőtti 9 órakor, az árverés megfog kezdetni a városbáznál, melyre a vállalkozók, azon megjegyzéssel hivatal meg: hogy a felkialtási ár 1 évré 12,000 o. ért. forintokban lévén megállítja, 1,200 ozt. értékű forint bánt pénznek előleges letétele és a felkialtási ár, kétezeresen felérő biztosítéknak kimutatása után szolhatnak az árveréshez. Zárt levell ajánlatok pedig csak az árverés megkezdése előtt fogadtnak el. Az árverési feltételek a városbáznál meg láthatók.

Tordaváros Tanácsától. Tordán, június 11-én 1863.

NEM HIVATALOS.

(137) Alatt írtak a nagyzebeui rom. kath. megyé előjárói a legnagyobb örömmel biznyitjuk, hogy templomunk számára Bécsn helyen HILZER IGNÁCZ által készített 43 mázasnyi négy harang, valamint a gyönyörű kongás, kikötött D-dur „accordban” összhangzat, tökéletes tiszta ötet, szilárdság s izletesség: úgy a rövid időni elkészítés, szállítás és jutányosságra nézve is teljes megelégedésünket érdemelte ki.

Es azért közönségünk nevében is Hilzer Ignác z Bécsn helyi os. k. ndv. harang-ötöt országsszerte, minden vallásfelekezeti egyházi előjáróknak mint pontos, remek és ritka ügyességi művészt, a legszívesebben ajánljuk.

Pfaff János, fő-gondnok. Baka János, al-gondnok. Weber Béla, plébános.

Cserép-ár leszállítás.

(135) Alólírtnál 1000 fedéleserép ára a mai naptól kezdve 16 ozt. ért. 1 rnt. Kolozsvártt, június 18-án, 1863.

RUCSKA JÁNOS.

Jószageladas.

(136) Gr. Pejácsevich Márknó gr. Bathlen Hermína ö méltósága sz. zalaknai és m. szilvási jószága eladó. Értekezhetni és a vásárt megköthetoi jószágigazgató Demeter Károlynál Kolozsvártt, b. királyuteza 22 dik szám alatt.

Jelentés.

(132) K. Fehérvártt a várba, postauteza 11 szám alatti tulajdonosnál három utazó kosci, mindenik 4 ülésel, az utazásra bőrdő, s podgyász helyl s pakoló ládával ellátva, egészen elzárható, az utazásra alkalmasok le és felszedhető fedéllel, nagyon jutányos ármellett eladó.

Hirdetmény.

(128) Udvarhely-székei a Székely (Sztás) Keresztúri gyógyszerertár emelefes házzal együtt, szabad kézből örök örök eladó. Bővebben értekezhetni iránta Székely-Keresztúron tulajdonos t. BINDER MÁRTON úrral.

(130) Belmagyar utcában a 415 számú HÁZ ELADÓ. Értekezhetni Zsigmond Elek úrnál.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasuteza 74 sz.)

Mai számunkhoz van mellékelve lapunk előfizetési felhívása.